

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Basilicae S. Mariae. Maioris De. Vrbe A. Liberio. Papa. I.
Vsque Ad. Pavlvm. V. Pont. Max Descriptio. Et. Delineatio**

Angelis, Paolo de

Roma, 1621

Cap. IV. De Basilica, & eius significationibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13873

DE BASILICA, ET
EIVS SIGNIFICATIONIBVS.

Cap. IV.

AC T E N V S est dictum de situ Basilicæ Sanctæ Mariæ Maioris; adhuc dicendum videtur, quidnam sit Basilica, ut de ea loquentes, sciamus quidnam id nomen

importet: postea dicemus, quid sit Ciborum, Altare, & Sacellum, cum Basilicæ partes existant: nec non quam ob causam, versus orientem respiciat, atque de origine trademus. Ergo volunt nihil aliud Basilikam nisi amplum locum esse, instar Portici, quo homines pro negocij, & mercatores fouerentur; sic Plinius. Cæcilius ait: In Basilica Iudices conuenire solitos. Hæc vox, Basiliaca, est græcum nomen βασιλική, idest amplius locus, in quo iudicia, & priuata concilia agitant. Volunt etiam Basilicam esse, in qua interdum Nuncij recipiuntur, & ludi, ac conuiua exercentur: sic Græcus legit βασιλική, idest Domus Regis. quam vocem etiam nos perspè codem significatu

Cic. ad Att. lib. 2. epist. 292. & in Verr. 6.

Basilica ampla domus, ubi controvenerit dirimuntur.

Basilica Templo persimilis, ambulantibus instructa, ad quam multi tota ex Urbe, alij causas agendi, alij consultandi, alij aliud agentia gratia confluunt. Quod planè probatur

Cicero ad Att. lib. 2. ex ijs, quæ ex Cicerone. Fuerunt etiam Basilicæ constructure, ut negotiatores æltius temporibus fouerentur. Hinc priscæ Basilicæ amplissima fora habebant, in quibus emporium faciebant. Sic idem auctor. Po-

Basilicæ edificatae in vium negotiorum.

Anis mensibus subita ingruente tempestate possent recipere. Multa sunt nominis Basilicæ significata, quæ ex antiquis emanant. nos quædam attingemus ad commoditatem, vbi etiā varia fabricandi genera, & fabricæ patebunt.

Et quidem primò Cicero, Plaut. Curcul. Plin. & alij, quos breuitatis caufa omitto, tantum addens ex Andrea Ful. de Romana antiquitate; qui ait fuisse prædicto loco priuarias Basilikas, & primò Basilikam Iuliam, Vlpianam, Pauli, Neptuni, Macidij, Mariani, Arestellariam, Porciam, Constantinianam: Floccelli, atque illam Sicinij, que omnes ferè ex ædificatoribus nomen sumperūt.

Descriptiones, Architecturæ, moduli, & id genus alia ex prædictis auctoriis comprehendentur, ad quos nos remittimus, ad nostros Ecclesiasticos properat. Ergo apud Catholicos Basilikæ nomen sibi Templum vindicarunt Sanctis consecrata: nam quo Gentilis ad negotia, lufus, & alia blandimenta configiebat, Christifidelis ad Deum laudandum accurrit medijs orationibus, & Sacramentis; ex quibus immortalia bona consequitur, simul etiam fidelis, ibi publicis actionibus animum recreat, nimirum prædicationibus, hortationibus, & spiritualibus admonitionibus, quæ in sacris Basilikis frequentari solent. Et Cardinalis Robertus Bellarminus ait Basilikam propriè Regiam domum esse, his verbis: *Basilica enim non dicit relationem ad sacrificia: nam etiam Regia palatia dicuntur, ut patet Hester. s. Immo ea Palatia propriè dicuntur Basilica, & inde nomen translatum est ad Martyrum ades significandas, & Remigius, & Abbas Basilice nomen egregiè exponit di-*

Card. Bellarm. tom. 2. pag. 871. car. 4. de cultu sancti. lib. 3.

censi: *Basilica, & Ecclesia interdum pro uno cœf. Ampliar. 1. num. 3. fol. 88. Tract. 13. part. prima.* Abbas exp. fin. & benedictio. Vnde potest à nobis dici de Cens. cap. 2. cum alijs, Basilica est domus Principis, Basilica est domus Dei, iuxta illud Matthei:

Remig. de hon. de Imm. Eö- de cœf. Ampliar. 1. num. 3. fol. 88. Abbas exp. fin. & benedictio.

Domus mea, domus orationis vocabitur, & Matth. 23. Iean. 2. alibi per Ioannem: Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei, domum negotiationis. Ex quo Christianus facile intelliget, Basilikas ab Ethnicis, rebus profanis dicatas, ipsi locum orationis, & spiritualis exercitij conseruare, ac proinde vbi in illis præfici multi condemnabantur, in nostris omnibus absoluuntur. Quod si in eis publica nuntia excipiebantur à mortalibus allata, in nostris gratiæ immortalitas, & salus recipitur. Quamplures fideles autores sacræ Basilicæ significatum expressere solidis, & veris fun- damen-

8 BASILICAE S. MARIAE MAIORIS

damentis innixi ex sacra Scriptura desumptis: quia tamen Cardinalis Robertus Bellarmius mihi plurimum arridet, constitui ab eo exordiri. Igitur distinguens Basilicæ, Ecclesiæ, Templi, & Oratorijs nomina, ait: *Primo ad sacrificandum Deo, appellari Templa, Oratoria, Basilicas, & Ecclesiæ, & hinc dicuntur templum. Secundo ad orandum, & hinc dicuntur Oratoria. Tertio, ad Martyrum reliquias honorificè conseruandas, & hinc Basilice, seu memorie, seu Martyria. Quartò ad populum verbo Dei, & sacramentis pascendum, & hinc dicuntur Ecclesiæ, & à Sancto Hilario super psalmum, nomen Ecclesiæ, & Templi confunditur, dum inquit: Conuentus quidem Ecclesiarum, sive Templi, quos ad secretam Sacramentorum Religio nem adficiorū septa concludunt, consuetudo nostra vel domum Dei solita est nuncupare, vel Templum. Scriptura quoque, vel Prophetica, vel Apostolica ad demonstrationem locū, his est vsa nominibus.*

Et ad confirmationem ex Eusebio deprehenditur, ex Ambroſio, pt. 29. 30. & 61. de lib. Conflantia. Ambr. lib. 1. Of. 23. Hieron. in Hier. cap. 7. Auguſt. lib. 3. de Ciu. Dei. cap. v. & fer. 25. & 255. de Tem plo. Aug. cap. 73. Auguſt. de Ciu. Dei c. 4. 16. q. 7. Can. 20. dif. 25. 11. & 12. & in Canone Omnes Basilice. & Can. Non oportet. Synod. Sardicens. Ex quo intelliguntur Basilicani Cultodes, sicut apud Augustinum, Orosium, & alios legitur, & in Can. Perfecti, in fine. Quod Ecclesiæ, & Basilicæ nomen vna cum tertio coniungit, scilicet Templo. Isidorus ita: Diuina Tempa Basilicæ nominantur, quia ibi Regi omnium Deo cultus, & sacrificia offeruntur. Et Amat. Fortunat. Valfrid. Strabo de reb. Eccles. 6. Synod. Gangr. Can. 5. Tertull. cap. 7.

*Matth. cap. 21. Marc. cap. 11. Luc. cap. 19. S. Iohann. cap. 5. Genes. 28. & 35. Et quidem primo Sanctus Matthæus, Sanctus Marcus, Sanctus Lucas, & Sanctus Ioannes. Nonnulli hac voce, *Domus Dei*. voluerunt templum significari; quod potesta fuit Hierosolymis constructum. id nomen Templum, & Basilica, vt quidam ait, familiare est Græcis, οὐρανος, vocare, his verbis: *Martyrium est ades saera, in qua sanctissimorum Martyrum re-**

A liquia iacent, vel eorum memoria colitur. Quod ipsemet confirmat cum Isidoro, Origene, Valfrid. Strab. Theodosio Vgon. Lauretan. Archidiac. Turrecremat. Dicitur etiam à sanctis Patribus Oratorijs nomine, dum rationem reddit, cur in primis Ecclesia Christiani parua Oratoria erigebant, quia à Græcis οὐρανος vocantur: in quibus pro orationibus latebant, & ob plurimas persecutions nequibant maiores Ecclesijs in orbe condere, ut Eusebius testatur, & Nicephor. Quare ex dictis deprehenditur, Tempa, Basilicas, Ecclesijs, atque Oratoria penè idem esse: cum in ijs nostra tempestate reuerenter sacræ reliquia conseruentur, summo Deo sacrificetur, atque simul sacramenta Christifidelibus fudderantur; necnon populo diuina verba prædicentur, & Deum optimum maximum cum mentali, tum vocali, atque mixta oratione adoremus. Quare Bellarmini auctoritate de quatuor nominibus diximus, quibus

B Dei domus designatur; idest, primo ad sacrificandum Deo, vnde Templi nomen emanat: secundo ad orandum, vnde nomen Oratorijs; tertio ad Martyrum reliquias honorificè conseruandas, ex quo Basilica: demum ad populum verbo Dei, & sacramentis pascendum, atque hinc Ecclesiæ nomen effluit. Quæ omnia à Christianis, & verè Deo addictis cognoscuntur, absque eo, vt aliquid addamus. Hoc tamen est fatendum, hodie nomen Basilicæ quibusdam magnificis, & illustribus Ecclesijs attribui, quod apud D. Chryſostomum etiam legitur, cum ait: *Basilicam Vaticanam Martyrum Apostolorum.* & apud eos, qui tam græcè, quam latine sanctorum Martyrum præclara gesta conscripsere. Idem D. Augustinus confirmat. ex quo refulget tale nomen tantum attribui peculiaribus sacris locis; idest quinque Patriarchalibus Ecclesijs, & alijs similibus, ob Martyrum reuerentiam, & Sanctorum, qui ibi à fidelibus E afferuantur, & venerantur. & nostris temporibus Basilicis Crucem addiderunt, preter Porticus, atque Arcus, quæ olim Gentilibus aderant, & nostris temporibus in sacris Basilicis ædificandis, Pontificum instituta asseruantur, & facrorum Conciliorum determinationes, vt apud Duran. de ritib. Ecclesiæ Catholicæ, his verbis: *Ceterum obseruandum est diligenter, ut vitium Ecclesijs extriniſi prius Episcopus orationem ibi fecerit, & venerabilem fixerit Crucem.* Iustinian. Metaphr. 13. Septeb. Et quidem hodie Orato-

Basilicæ nomen
hodie quibusdam
magnificis Ec-
clesijs tributum.

Aug. lib. 22. à
Ciu. Dei. c. 3.

Qui sic re
di dico te
pum. Vide.

Filiolam, nos
2. Epist. pa
3. Etch. cap
4. 13. 4. cap.
5.

Papa Lechin
nus patre ol
muni. Post
en. Nason
& Chom.

Nostris tem-
poribus Basilicis
crucem addi-
xerunt.

Dur. lib. 1. cap.

Qui se Pa
systenam Vi
Conci. Tergo
lib. 2. 2. Ca
lend. de co
fondit. 1.

Ibid. lib. 1.

Ibid. cap. 1.
Stephan Duran
lib. 1. 17. 1.

Ibid. lib. 1.

Qui ad
autem la
rus Ciceron
Gloria Peac.

Infin. Novel. 5.
frid. de
lif. 1. pa
i. l. de
C. d
and. End
tit. 18. C
recrem.
z. quida

Qua ratione
oratoria ab Ec-
clesijs distingua-
tur.

Abbas confil.
130.

Felin. conf. 148.

ria peculiares loci existunt, in quibus fide-
les à ceteris se segregant statim temporibus,
ad spiritualia exercitia, sermones, & pia ope-
ra, & cum ipsa Ecclesia iunguntur, atque
Sanctis, vel MARIAE Virginis dedicantur, vt
Aurelianus dicebat, sanctus Martinus
in vita Mart. Altare in honorem sancti Ste-
phani Protomartyris consanguinei sui consecravit.
Et paulo inferius: Et supradictum aliud Ora-
torium, atque sepulchrum suum, vt esset in ho-
norem sancti Petri Apostolorum Principis. Quod
si aliquis desideret, qua ratione tum priuata,
tum publica Oratoria distinguantur ab Ecclesijs intelligere, poterit legere in Can.
vnicuique, & Can. Clericos, & Can. Si
quis, de consecrat. distin. 1. Abb. cap. fin.
de cens. & in capit. patentibus, de pri-
uileg. Felin. Dec. &c. Atque haec de sacris
Basilicis.

DE FORMA ANTIQUARVM, ET Recentium Ecclesiistarum, vel Templorum Christianorum.

Caput V.

HACTENVS fuit demonstratum quid Basilice nomen significet, & discrimen inter Basilicam, Ecclesiam, Templum, & Oratorium, nec non vnde quodus no-

mē dimanat, cum alijs nonnullis ad horum notitiam necessarijs. Adhuc sequitur dicendum de tribus à nobis ostensis, velut de antiqua, & hodierna forma, quæ Romana Ecclesia ritum sectantur.

Igitur unum ex nobis notatis antiquissimum est in Christianorum Ecclesijs, & ad Salomonis Templi similitudinem, quod in tres partes diuidebatur, velut Porticum, Nauem, & Sancta Sanctorum, quo tantum summus Sacerdos ingrediebatur. Priscæ Ecclesiæ ferè omnes usque adhuc tres partes obtinent, nimirum Porticum, à Græcis appellatum, à Latinis vero vestibulum, vbi Pénitentes morabantur: Templum, vel Nauim à Græcis nō dictum, à Latinis Tēplum, siue Nauis: Et partem interiorē templi, vbi Altare, & Presbyterium aderat, quod hodie Chorus vocatur, à Græcis βῆμα, vel οἶκος, & à Latinis Sacrarium, siue Sanctuarium, &c. Quod optimè Bellarminus

A in Controversijs describit: De forma Ec-
clesiarum Christianorum, &c. & inferius: Bellar. lib. 3.
tom. 2. cap. 3. de
cult. Sanct.

Hoc est Sacrarium, siue Sanctuarium, siue Adi-
ta, quæ erat pars interior Templi, vbi erat Alta-
re; quæ diuisa erat à reliquo Templo gradibus,
cancelles, ac velis, siue auleis: neque eo penetra-
bant alii quam Sacerdotes, cum suis ministris,
clericis, &c. Præter haec quædam Domus

Domus, Ten-

plex annexa.

aderat Templo annexa, quæ Aedicula salu-

tatoria appellabatur, vbi Episcopus sedebat,

dum pro sacrificio parabatur. quod egregie

B Eusebius indicat, Theodoreus, Basilius,

Hieronymus de obitu Nepot. Augustinus

Valfrid. & Strab. de reb. Ecclesiast. Secunda

Christianorum Ecclesiistarum forma (vt Bel-

larminus testatur) quatuor lateribus consta-

bat, quæ quatuor mundi partes respiciunt,

& repræsentant quibusdam exceptis pro cō-

modo, & locorum opportunitate. Tertia

Christianorum Ecclesiistarum forma Crucem

imitatur in vnica nau, quanquam, vt credi-

mus aliquanto longiori, quod sanctus Ber-

nardus asserit: Dum vero in modum Nauis

iubentur extrui Ecclesia, monemur nos in mun-

do versari, tanquam in mari, quod ventorum

vi agitari, atque turbari solet; nec aliter quam

in nauis Ecclesiæ tutò traiici potest. Ea vero in

alium seculi ita natat, inquit Ambrosius, vt

pereunte mundo, omnes quos suscipit seruet ille-

sos. Et de ritibus Ecclesiæ Catholice addit:

Sanctos Apostolos, qui nutu Spiritus sancti Ec-

clesiastica ordine disponebant, constituisse Eccle-

siam oblongam construi in modo nauis. Idem.

D Bellarminus loco citato pluribus situm, &

Bellarmino, con-

formam colligit Christianorum Ecclesiistarum,

qui præter allatos auctores, Tertullianum

adhibet, Strabonem, Epiphanius, Grego-

rium Nyssenum, Damascenum, & omnes

Patres, qui res Ecclesiasticas describunt, om-

nina stabilunt, quæ dicto loco à Cardinali

Bellarmino traduntur. Ultimo est dicen-

dum de Christianorum Ecclesiistarum dispo-

sitione, nimirum cur ad Orientem reipi-

cient, quod præsertim in antiquis cernitur,

& à Patribus significatur. Etenim Tertullia-

E nus ait: Ecclesiæ Christianorum Orientem ama-

re solitas. Strabo: Maiorem partem Ecclesiæ-

Eccles. cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. lib. 2.

Apofol. cap. 507.

Strabo de robis

cap. 5.

Damasc. lib. 4.

de fide, cap. 3.

Curad Otieni

reipiciant Eccle-

siz.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.

Strabo de robis

cap. 4.

Eccles. cap. 4.

Tertull. Apofol.

cap. 507.